

PHÁT TRIỂN KẾ TOÁN XANH TRONG CÁC DOANH NGHIỆP Ở VIỆT NAM

TS. Trần Hải Long* - TS. Lê Thị Hương**

Trong bối cảnh hội nhập toàn cầu hiện nay, phát triển kế toán xanh trong các doanh nghiệp ở Việt Nam là cần thiết. Kế toán xanh được coi là một công cụ quan trọng, nó thể hiện cam kết và trách nhiệm xã hội mà một doanh nghiệp hoặc một tổ chức hướng tới phát triển bền vững. Bài viết khái quát về kế toán xanh, thực trạng kế toán xanh trong các doanh nghiệp tại Việt Nam, lợi ích của kế toán xanh, kahis quát một số vấn đề đặt ra khi thực hiện kế toán xanh ở Việt Nam, từ đó khái quát một số điều kiện phát triển kế toán xanh trong các doanh nghiệp ở Việt Nam.

• Từ khóa: kế toán xanh, phát triển kế toán xanh.

In the current context of the international integration, the development of green accounting practices in corporations is considered as a necessity move. Green accounting refers to important accounting practices that are closely related to corporate social responsibility and sustainable development. This paper will give an overview on green accounting and current green accounting practices in Vietnamese enterprises, then discuss several favorable condition supporting the development of green accounting in Vietnamese corporations.

• Keywords: green accounting, the development of green accounting.

Ngày nhận bài: 25/3/2022

Ngày gửi phản biện: 26/3/2022

Ngày nhận kết quả phản biện: 26/4/2022

Ngày chấp nhận đăng: 28/4/2022

1. Tổng quan về kế toán xanh

Theo Wikipedia, kế toán xanh là phương thức kế toán cố gắng tính toán các chi phí môi trường vào kết quả tài chính trong hoạt động của doanh nghiệp.

Kế toán xanh nói chung và kế toán môi trường nói riêng là một bộ phận của tăng trưởng xanh, hướng đến mục tiêu “do con người, vì con

người”, góp phần tạo sự ổn định, phát triển bền vững, hướng tới phát triển kinh tế xanh.

Kế toán xanh nói chung và kế toán môi trường nói riêng là một bộ phận của tăng trưởng xanh, hướng đến mục tiêu “do con người, vì con người” góp phần tạo sự ổn định, bền vững cho xã hội phát triển.

Theo S. Sudhamathi, S. Kaliyamoorthy (2014), mục tiêu chính của kế toán xanh gồm 3 nội dung: Xác định, thu thập, tính toán và phân tích vật liệu và các vật liệu liên quan đến năng lượng; Báo cáo nội bộ và sử dụng thông tin về chi phí môi trường; Cung cấp thông tin liên quan đến chi phí khác trong quá trình ra quyết định, với mục đích đưa ra các quyết định hiệu quả và góp phần bảo vệ môi trường.

Một số nghiên cứu cho rằng, kế toán xanh được chia thành nhiều góc độ khác nhau, bao gồm 5 nội dung chính: Kế toán tài chính môi trường; kế toán quản trị môi trường; tài chính môi trường; pháp luật về môi trường; đạo đức và quan hệ với cộng đồng xã hội. Kế toán xanh nói chung và kế toán môi trường nói riêng là một bộ phận của tăng trưởng xanh, hướng đến mục tiêu “do con người, vì con người”, góp phần tạo sự ổn định, bền vững cho nguồn lực môi trường, xã hội phát triển.

* Đại học Thương Mại

** Học viện Tài chính; email: lethihuong2008@gmail.com

Liên Hiệp Quốc đã yêu cầu các quốc gia và tổ chức trên thế giới thực hiện việc hệ thống kế toán môi trường, để phục vụ cho việc ghi chép các dữ liệu có liên quan đến việc hoạt động kinh doanh của doanh nghiệp, có tác động đến môi trường. Năm 2014, Liên Hiệp Quốc đã triển khai chương trình ứng dụng mang tên “Hệ thống kế toán về kinh tế và môi trường” hay còn gọi là Kế toán xanh (Green Accounting).

Kế toán xanh có thể hiểu là một hệ thống kế toán hiện đại và toàn diện nhằm ghi chép, tổng hợp và lập báo cáo cho một tổ chức, để phản ánh đầy đủ các nội dung về tài sản, nợ phải trả, vốn đầu tư, nguồn thu và các khoản chi cho môi trường xanh của quốc gia. Mục đích của kế toán xanh là giúp các doanh nghiệp hiểu và quản lý các mục tiêu môi trường, từ đó hướng đến mục tiêu phát triển bền vững.

2. Thực trạng kế toán xanh trong các doanh nghiệp tại Việt Nam

Ở Việt Nam đã ban hành Luật Môi trường lần đầu vào năm 1993 và Luật Bảo vệ môi trường sửa đổi vào năm 2005. Chính phủ ban hành Nghị định số 67/2011/NĐ-CP ngày 08/08/2011 quy định về đối tượng chịu thuế, căn cứ tính thuế, khai thuế, tính thuế, nộp thuế và hoàn thuế bảo vệ môi trường; Bộ Tài chính ban hành Thông tư số 152/2011/TT-BTC ngày 11/11/2011 hướng dẫn thi hành Nghị định 67/2011/NĐ-CP; Thông tư số 159/2012/TT-BTC ngày 28/09/2012, sửa đổi, bổ sung Thông tư số 152/2011/TT-BTC...

Tuy nhiên, hiện nay ở Việt Nam chưa ban hành chế độ kế toán có liên quan đến việc áp dụng kế toán xanh trong doanh nghiệp. Các chế độ kế toán hiện hành chưa có các văn bản hướng dẫn doanh nghiệp trong việc bóc tách và theo dõi chi phí sản xuất kinh doanh, chưa có các tài khoản cần thiết để hạch toán các khoản chi phí môi trường, chưa có tài khoản riêng để phản ánh kế toán xanh... Hiện chưa có nhiều cơ chế, chính sách của Nhà nước khuyến khích các doanh nghiệp, tổ chức nghiên cứu và áp dụng kế

toán xanh.

Bên cạnh đó, việc nghiên cứu, triển khai áp dụng kế toán xanh vào Việt Nam vẫn còn nhiều mới mẻ. Số lượng công trình nghiên cứu trong nước về vấn đề kế toán xanh cũng chưa nhiều. Hầu hết nhiều doanh nghiệp chưa quan tâm đến những vấn đề liên quan đến kế toán xanh. Một số doanh nghiệp đã quan tâm đến vấn đề kế toán xanh nhưng còn gặp nhiều khó khăn trong việc áp dụng. Nguyên nhân được xác định là bởi những hạn chế các thức áp dụng, thiếu nhân lực và khoa học công nghệ...

3. Lợi ích của kế toán xanh đối với doanh nghiệp

Một là, cung cấp thông tin, kiểm tra lợi nhuận, doanh thu và chi phí môi trường của doanh nghiệp để từ đó nhà quản trị đưa ra các quyết định sản xuất kinh doanh. Nếu thực hiện tốt kế toán xanh, sẽ hạn chế được các yếu tố đầu vào nguyên liệu, năng lượng, nhân công bị tiêu hao trong quá trình tạo ra ô nhiễm, làm tăng hiệu quả sử dụng tài nguyên, tăng lợi thế cạnh tranh do giảm được giá thành sản xuất.

Hai là, cung cấp thông tin cho kế toán lường trước các tác động của môi trường, một số yếu tố có thể gây ra cho một doanh nghiệp hoặc tổ chức, từ đó giúp các nhà làm chính sách và quản trị doanh nghiệp có cách thức đối phó và giải quyết hợp lý. Nhờ đó, cũng sẽ giúp giảm các rủi ro về môi trường cũng như rủi ro về sức khỏe cộng đồng, đồng thời cải thiện công tác kế toán quản trị và tài chính môi trường ở phạm vi DN.

Ba là, khắc phục được nhược điểm, hạn chế của kế toán truyền thống. Thực tế cho thấy, kế toán truyền thống hiện nay có những hạn chế, nhất định đặc biệt là các vấn đề môi trường. Hệ thống kế toán đang áp dụng chưa đủ điều kiện để các doanh nghiệp thực hiện kế toán môi trường. Hệ thống tài khoản, sổ, chứng từ kế toán không ghi nhận riêng biệt những thông tin môi trường.

Yếu tố chi phí “môi trường” và thu nhập do “môi trường” mang lại không nằm trong một

tài khoản, một khoản mục riêng rẽ, cụ thể nào của kế toán. Rất nhiều chi phí liên quan đến môi trường đang phản ánh chung trong các tài khoản chi phí quản lý và các nhà quản lý kinh tế không thể phát hiện, không thể thấy được quy mô và tính chất của chi phí môi trường nói chung và từng khoản chi phí môi trường nói riêng. Bên cạnh đó, nếu như kế toán truyền thống chỉ quan tâm đến khía cạnh tài chính doanh nghiệp thì kế toán môi trường lại có sự kết nối giữa môi trường và nền kinh tế...

Bốn là, việc áp dụng kế toán xanh, đặc biệt là kế toán môi trường góp phần cung cấp thông tin chính xác, minh bạch, đầy đủ và trách nhiệm, từ đó giúp cải thiện hình ảnh của doanh nghiệp trong mắt cơ quan quản lý, cổ đông, nhà đầu tư và các đối tác kinh doanh. Trên thực tế, việc áp dụng kế toán xanh thể hiện trách nhiệm xã hội và đạo đức kinh doanh của doanh nghiệp, từ đó làm hài lòng và củng cố được niềm tin của các bên liên quan.

Năm là, kế toán môi trường – một nội dung cụ thể của kế toán xanh trong hệ thống kế toán nói chung, góp phần tìm kiếm và cung cấp các thông tin quan trọng và cần thiết về các chi phí và doanh thu có liên quan đến môi trường; hướng dẫn các doanh nghiệp, các chủ dự án trong các quyết định kinh tế, khuyến khích họ nỗ lực trong việc sử dụng tài nguyên, kể cả tài nguyên thiên nhiên do con người tạo ra một cách có hiệu quả và hạn chế tối đa sự hủy hoại môi trường, hạn chế rác thải và sự ô nhiễm, thay đổi các hành vi tác động tới môi trường sống.

4. Một số vấn đề đặt ra khi thực hiện kế toán xanh ở Việt Nam

Thứ nhất, vận dụng kế toán xanh nói chung và kế toán môi trường nói riêng là một quá trình lâu dài, đòi hỏi cần phải được nghiêm túc thực hiện, nghiên cứu đầu tư để tạo được sự tăng trưởng bền vững. Như vậy, cần có sự nhận thức một cách rõ ràng của cơ quan quản lý và doanh nghiệp về vai trò, tầm quan trọng của kế toán

xanh nói chung và kế toán môi trường nói riêng để thúc đẩy quá trình vận dụng hình thức kế toán này phổ biến hơn. Hiện nay, nhiều nhà quản trị doanh nghiệp chưa nhận thức được rằng, chi phí bỏ ra để tính toán các chi phí môi trường nhỏ hơn rất nhiều so với tổng chi phí phải gánh chịu khi họ phải trả thuế, phí hay tiền phạt từ các hành vi gây hại môi trường.

Thứ hai, hiện nay, các quy định về tài chính, về kế toán, trong đó các chuẩn mực, chế độ kế toán doanh nghiệp của Nhà nước chưa cung cấp và đáp ứng được những thông tin cần thiết về các chi phí liên quan đến kế toán xanh phục vụ cho việc ra quyết định các hợp đồng và lập báo cáo tài chính tại doanh nghiệp. Do vậy, trong thời gian tới, cần tiếp tục bổ sung, hoàn thiện hệ thống pháp lý liên quan đến kế toán xanh.

Thứ ba, hiện nay, kế toán xanh chưa phổ biến trong doanh nghiệp nên bộ phận kế toán của doanh nghiệp hầu như không có những nhân viên kế toán có kiến thức về kế toán xanh hoặc nhân viên kế toán xanh chuyên biệt. Kế toán trong các doanh nghiệp ở Việt nam hiện nay chưa nắm rõ về kế toán xanh. Do vậy, doanh nghiệp cần quan tâm đến công tác xây dựng và phát triển nguồn nhân lực có trình độ; tìm kiếm, đào tạo và xây dựng phòng kế toán có năng lực và kinh nghiệm về kế toán xanh...

5. Điều kiện phát triển kế toán xanh trong các doanh nghiệp ở Việt Nam

Về phía cơ quan quản lý

Thứ nhất, tiếp tục bổ sung, hoàn thiện hệ thống pháp lý về kế toán, trong đó bổ sung liên quan đến kế toán xanh. Hiện nay, hệ thống kế toán đang áp dụng chưa đủ điều kiện để các doanh nghiệp thực hiện kế toán môi trường- kế toán xanh. Hệ thống tài khoản, sổ, chứng từ kế toán chưa được quy định việc ghi nhận riêng biệt những thông tin môi trường, thông tin về kế toán xanh.

Trên các tài khoản kế toán chưa ghi nhận các chi phí đáng kể liên quan đến môi trường như

chi phí sửa chữa, đền bù, chi phí khắc phục sự cố và chi phí dọn dẹp, xử lý trong các vụ tai nạn, hủy hoại môi trường sinh thái, môi trường sống. Thực tế cho đến nay, yếu tố chi phí “môi trường” và thu nhập do “môi trường” mang lại không nằm trong một tài khoản, một khoản mục riêng rẽ, cụ thể nào của kế toán.

Rất nhiều chi phí liên quan đến môi trường đang phản ánh chung trong các tài khoản chi phí quản lý và các nhà quản lý kinh tế không thể phát hiện, không thể thấy được quy mô và tính chất của chi phí môi trường nói chung và từng khoản chi phí môi trường nói riêng. Với chủ trương phát triển bền vững, “xanh hóa nền kinh tế” của Đảng và Nhà nước, thì các quy định về kế toán xanh cần tiếp tục được bổ sung, hoàn thiện trong thời gian tới.

Thứ hai, tăng cường các chế tài xử phạt, thực hiện tốt các chính sách thuế phí môi trường đối với doanh nghiệp, qua đó giúp các doanh nghiệp nâng cao nhận thức cũng như thực hiện trách nhiệm của mình đối với môi trường và bảo vệ môi trường. Ngược lại, cũng có chế độ đãi ngộ, khuyến khích và biểu dương các doanh nghiệp thực hiện trách nhiệm xã hội tốt của mình, qua đó tuyên truyền sâu rộng về việc áp dụng kế toán xanh trong hoạt động thực tiễn.

Thứ ba, tích cực truyền thông về kế toán xanh để các doanh nghiệp nói chung, những người làm công tác kế toán nói riêng có nhận biết rõ hơn về kế toán xanh, đặc biệt là trong giai đoạn hiện nay càng cần thiết phải hiểu rõ về kế toán xanh.

Thứ tư, cần nghiên cứu kinh nghiệm trên thế giới về việc vận dụng kế toán xanh vào công tác kế toán để từ đó rút ra bài học cho các doanh nghiệp Việt nam vận dụng kế toán xanh trong các doanh nghiệp.

Về phía doanh nghiệp

Thứ nhất, cần thay đổi nhận thức trong việc ứng dụng kế toán xanh trong hoạt động sản xuất kinh doanh. Thực tế cho thấy, hiện nay, bản thân

các doanh nghiệp chưa nhận thức được ý nghĩa và lợi ích của hoạt động bảo vệ môi trường nói chung và việc áp dụng kế toán xanh nói riêng. Đa số các doanh nghiệp tại Việt Nam vẫn chưa tiến hành tính toán các chi phí môi trường. Ngoài ra, nhiều nhà quản trị doanh nghiệp cũng chưa nhận thức được rằng, chi phí bỏ ra để tính toán các chi phí môi trường nhỏ hơn rất nhiều so với tổng chi phí phải gánh chịu khi họ phải trả thuế, phí hay tiền phạt từ các hành vi gây hại môi trường.

Thứ hai, quan tâm đến công tác xây dựng và phát triển nguồn nhân lực có trình độ. Hiện nay, do kế toán xanh chưa phổ biến trong doanh nghiệp, nên bộ phận kế toán của doanh nghiệp hầu như không có những nhân viên kế toán có kiến thức về kế toán môi trường hoặc nhân viên kế toán môi trường chuyên biệt và kế toán xanh. Do vậy, trong thời gian tới, các doanh nghiệp cần quan tâm đến việc tìm kiếm, đào tạo và xây dựng phòng kế toán có năng lực và kinh nghiệm về kế toán xanh...

Thứ ba, trong thời đại công nghệ 4.0 hiện nay, các doanh nghiệp cần thiết vận dụng khoa học công nghệ tiên tiến hiện đại vào việc áp dụng kế toán xanh theo hướng hội nhập quốc tế.

Tài liệu tham khảo:

Phạm Đức Hiếu(2012); *Giáo trình kế toán môi trường trong doanh nghiệp*, NXB Giáo Dục

Luật Môi trường năm 1993, và *Luật Bảo vệ môi trường sửa đổi vào năm 2005*;

Chính phủ, *Nghị định số 67/2011/NĐ-CP ngày 08/08/2011 quy định về đối tượng chịu thuế, căn cứ tính thuế, khai thuế, tính thuế, nộp thuế và hoàn thuế bảo vệ môi trường*

https://vnba.org.vn/index.php?option=com_k2&view=item&id=16082:hieu-qua-van-dung-ke-toan-xanh-trong-xu-the-phan-trien-ben-vung

<https://www.hoiketoanhcm.org.vn/vn/trao-doi/cac-nghien-cuu-ve-ke-toan-xanh-tren-the-gioi-va-nhung-quy-dinh-hien-nay-o-viet-nam/>